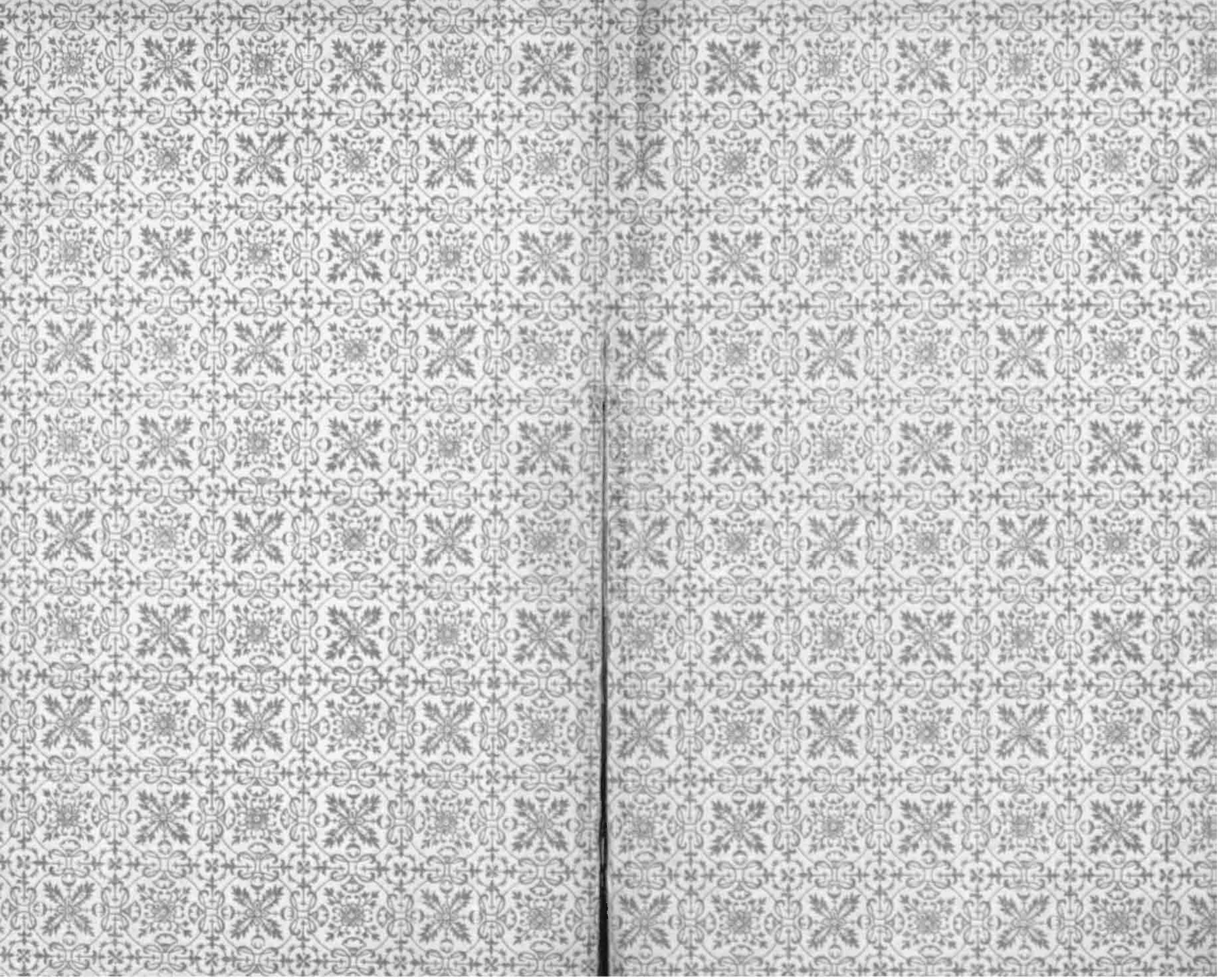


#55  
~~377~~  
99.6

STEWART & SONS





Κατάλογος Συλλογών

1891

57

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ  
ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ANDRÉ LEVAL

Ἐφόρου τοῦ Μουσείου τῆς Ἑταιρίας,  
ἀρχαίου μαθητοῦ τῆς ἐν Παρισίοις Σχολῆς τῶν Ἀνωτέρων  
Σπουδῶν

[ μετὰ ὑπομνήματος ]  
ΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΓΕΛΕΡΝ

Ἀδεία τοῦ Ἀυτοκρατορικοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας  
ἐπ' ἀριθμὸν 443 καὶ χρονολογίαν 7 αὐγούστου 1890.

SISMANOGLIO  
MEGARO

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1890

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

(Ἀνατύψεις ἐκ τῶν ἐπ' ἀριθμ. 7, 8, καὶ 29 τευχῶν τῆς Ἑκκλ.  
Ἀληθείας εἰς ἀντίτυπα 500.)

Ο ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ

ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ



Ἡ Ἐταιρία τῶν Μεσαιωρικῶν ἑρευνῶν ἐν ἧ, κατὰ τὴν ΡΚΘ' συνεδρίαν ἀνεγνώσθη τὸ παρὸν ὑπόμνημα τοῦ ἐκ τῶν ἑταίρων αὐτῆς κ. Leval, ἀνέλαβε τὴν συμπλήρωσιν τοῦ Oriens Christianus, μετὰ βιογραφικῶν ἐιδήσεων, οὕτως ὥστε τὸ ἔργον, τελειοποιούμενον, ἔσται χρήσιμον καὶ τοῖς περὶ τὴν ἐπιγραφικὴν ἐπιστήμην ἀσχολουμένοις, καὶ τοῖς ἐνδιατρίβουσι περὶ τὴν μεταλλιολογίαν, καὶ τὴν φιλολογίαν, καὶ καθόλου τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἱστορίαν, ἣτις, μεθ' ὅλας τὰς ἐν τῇ τελευταίᾳ τριακονταετίᾳ γενομένας ἐφεύρας, ὀλίγον ἔστι γνωστὴ.

Πρὸς συναγωγὴν ὕλης καὶ κατάταξιν αὐτῆς, καὶ πρὸς τὴν ἀπαιτουμένην μετὰ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λογίων ἀλληλογραφίαν ἡ Ἐταιρία συνέστησεν ἐπιτροπὴν διαρκῆ ἐκ τῶν τακτικῶν μελῶν κκ. Μ. Ι. Γεδεῶν, τοῦ διδασκτορος Α. Mordtmann, ἱατροῦ, Β. Α. Μυστακίδου Δ. Φ., καὶ Andrè Leval, οἷς ἀπευθυνθήσεται πᾶσα ἐπιστολὴ, περιέχουσα τὰς ἀπαιτουμένας ἐπὶ τοῦ θέματος πληροφορίες.

Ἐν τινι τῶν προτέρων συνεδρίων ἀπεφασίσθη, ὅπως ἡ ἡμετέρα Ἐταιρία ἀσχοληθῆ κατὰ τὸ ΙΒ' αὐτῆς ἔτος ἐν ἄλλοις καὶ περὶ τοὺς ἀρχιερατικούς καταλόγους, τὸ δὲ προεδρῖον προτίθεται ν' ἀπειθύνῃ ἐγκύκλιον, δι' ἧς νὰ αἰτῆται πληροφορίας παρὰ πάντων, ὅσοι δύνανται νὰ παρέσχωσι τοιαύτας. Ἐπὶ τούτῳ ἐπιτραπήτω μοι νὰ ὑποβῶ τῇ εὐμενείᾳ ὑμῶν κρίσει σκέψεις τινὰς γενικὰς ὡς ἑπομένως.

Πάντες οἱ μελετῶντες τὴν ἱστορίαν, τῶν ἐπὶ τῶν μνημείων ὄσον καὶ τῶν ἐπὶ τῶν χειρογράφων, τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, πάντες ὅσοι ἀσχολοῦνται περὶ τὴν Ἑρουναν—διὰ τῶν ἐπιγραφῶν, τῶν μεταλλίων, ἢ τῶν διαφόρων ἐγγράφων μνημείων,—πρὸς ἀπόδειξιν τῶν μεταλλαγῶν, αἰτίνας ἐπιγίνοντο τοῖς διαφόροις ἀρχιερατικοῖς θρόνοις τῶν ἡμετέρων χωρῶν ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρι τῆς σήμερον, πάντες γινώσκουσιν ἀναμφιβόλως, διότι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐγρήσκοντο αὐτοῖς, τοὺς τρεῖς τόμους τοῦ Oriens christianus, ἔργου τοῦ σοφοῦ δομινικνοῦ Le Quien, ὅπερ ἔστι μνημεῖον πολυμαθείας τε καὶ ὑπομονῆς<sup>1</sup>. Ὅσακις ἐπὶ μολυβδο-

1. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἐν Παρισίοις, ἐν τῷ βασιλικῷ τυπογραφεῖῳ, κατὰ τὸ 1740. Οἱ τρεῖς τόμοι ἐνέχουσι τὰς: ὁ Α'] Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀρχιεπισκοπῆς

βούλλου ἢ ἐν τινι ἐπιγραφῇ ἀπαντήσει τις τὸ ὄνομα ἀρχιερέως τινός, ὡσάκως ἐν τινι πράξει ἢ ἐν οἰφδῆ-ποτε χειρογράφῳ ὑπογραφῇ τις ἀρχιερατικὴ δυσκόλως ἀναγινώσκειται, ἀνατρέχομεν εἰς τὸ Oriens christi-  
anus, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιτυγχάνομεν τοῦ ποθομένου.

Οὕτω τὸ ἀπαραίτητον τοῦτο ἔργον, ὅπερ ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις σημειοῦται ἐν τοῖς μᾶλλον αἰτουμένοις καὶ συμβουλευομένοις βιβλίοις, δέον—καίτοι σπάνιον καὶ οὐχὶ εὖωρον, τιμώμενον ἀντὶ 400 ἕως 500 φράγκων—νά ὑπάρχῃ ἐν πάσαις ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Ἀνατολῆς, ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὡς καὶ ἐν ταῖς σχολαῖς, ἐν ταῖς ἐπισκοπαῖς ὡς καὶ ἐν ταῖς μοναῖς καὶ ταῖς ἐπιστημονικαῖς ἐταιρίαις.

Ἄλλὰ τούτων οὕτως ἔχόντων, οὐδαμῶς λέγομεν ὅτι τὸ κολοσσαῖον ἔργον τοῦ Le Quien ἴστω ἔτι καὶ νῦν ἀμετάβλητον καὶ ὅτι δέον νὰ μείνωμεν ἐν αὐτῷ· διότι ἄλλως θέλομεν ἀρνηθῆ τὰς μεγάλας προόδους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἀπὸ τοῦ 1740, ἧτοι ἐν χρονικῇ περιόδῳ ἑκατὸν πενήτηκοντα ἔτων, καθ' ἣν σπουδαιόταται ἀνακαλύψεις ἐγένοντο σχεδὸν πανταχοῦ, ἐν ταῖς μεγάλαις βιβλιοθήκαις καὶ τοῖς πλουσίοις ἀρχείοις τῆς Εὐρώπης, ὡς καὶ ἐν τοῖς ταπεινοῖς μοναστηρίοις τῆς Καππαδοκίας ἢ τοῦ Πόντου, ἐν τοῖς

τοῦ Πόντου, τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Θράκης, — ὁ Β'] Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ Ἰλλυρικοῦ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀντιοχείας· Ἐκκλησίας Χαλδαίων, καὶ Ἰακωβιτῶν, — ὁ Γ'] Ἐκκλησίαν τῶν Μαρωνιτῶν, Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, πατριάρχας καὶ ἀρχιεπισκόπους τοῦ καθολικοῦ δόγματος ἐν τοῖς τέσσαρσι πατριαρχείοις καὶ πάση τῇ Ἀνατολῇ.

θαυμασίοις μουσαίοις καὶ τοῖς μεγαλοπρεπέσιν ἐρειπίοις, ἅτινα προκαλοῦσι τὸν θαυμασμόν τῶν περιηγητῶν, ὡς καὶ ἐν τῇ σεμνῇ καλύβῃ τοῦ χωρικοῦ, ὅστις παρουσιάζει δειλῶς ἀπόσπασμα ἐπιγραφῆς ἢ μετᾶλλιον κατὰ τὸ ἡμισυ ἐσθαρμένον, ἀνακαλύψεις, αἵτινες προήγαγον καὶ διώρθωσαν διὰ τῆς κριτικῆς ὅ,τι οἱ πρὸ ἡμῶν ἀμυδρῶς ἐγίνωσκον περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῶν ἡμετέρων χρόνων. Ἐπομένως πᾶς ὅστις ἀσχολεῖται περὶ τὰς ἀλλεπαλλήλους μεταλλαγὰς ἐνός ἢ πλείονων ἀρχιερατικῶν θρόνων τῆς Ἀνατολῆς καὶ βούλει νὰ καταστήσῃ τὴν ἐργασίαν τούτην ὅσον οἶόν τι εὐσυνειδήτων ὀφείλει, συλλέξας ἐπιμελῶς πᾶσαι τὰς παρεχομένας ὑπὸ τοῦ Oriens christianus πληροφορίας, ν' ἀναζητήσῃ μετ' ἐπιμονῆς καὶ μετὰ προσοχῆς κατὰ τί ἢ πρόδος τῆς ἐπιστήμης μετέβαλεν ἢ συνεπλήρωσεν ἀπὸ τοῦ 1740 ἕως τοῦ 1890 τὰ γραφόμενα τοῦ ἀλλήστου μνήμης Le Quien. Τοιαύτη ἐργασία δὲν εἶναι πάντως εὐχερῆς, διότι καὶ ἔτι περιορισθῆ τις εἰς πᾶν ὅ,τι ἐξεδόθη, ἀρίνων κατὰ μέρος τὰς πολυτίμους πληροφορίας, τὰς παρεχομένας ὑπὸ ἀνεκδότων χειρογράφων, διαφυλαττομένων ἐν τοῖς ἀρχείοις, τοῖς μουσαίοις καὶ ταῖς βιβλιοθήκαις, ὑποτίθεται ὅτι οὗτος οὐ μόνον γινώσκει νὰ ἐργάζεται, ὅπερ δυστυχῶς οὐ πᾶσι δίδεται, ἀλλὰ καὶ ἀνεδίφησε πρότερον ἴστω καὶ τοὺς τίτλους τῶν βιβλίων, φυλλαδίων, περιοδικῶν συγγραμμάτων καὶ πολιτικῶν ἔτι ἐφημερίδων, ἐν οἷς πᾶσι δύναται τις ν' ἀνεύρῃ εἰδησίν τινα ἐπικυροῦσαν, τροποποιοῦσαν, ἢ συμπληροῦσαν ὅ,τι εἶπεν ὁ σοφὸς δομινικανός<sup>2</sup>.

2. Ὁ φίλος ἡμῶν κ. Μανουὴλ Γεδειὼν ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τοῦ ἔτους τούτου (ἀριθ. 7 καὶ 8,

Αἱ σκέψεις αὗται, δηλαδή ἀπ' ἐνός μὲν ὅτι ἀνάγκη νὰ συμπληρωθῇ ἔργον, οἷον τὸ τοῦ Le Quien, τέλειον ἐν τῷ καθολικῷ αὐτοῦ σχεδίῳ καὶ ἐν ταῖς γενικαῖς γρχμμαις, καὶ ἀπ' ἐτέρου ἢ φοβερὰ ἔργασίαι, ἧτις δεῖον εἶναι γίνεσθαι ὅπως ἀριθμῶμεν εἰς τὸν προτεινόμενον σκοπὸν, ἀναπολοῦσαι τὸ περίφημον succumbam operi τοῦ Γίτου Λιδίου εἰς τὴν μνήμην ἐκείνων, ὅσοι ἤλεκτρίσθησαν ὑπὸ τῆς ἰδέας νὰ πραγματοποιήσωσι τὸ μέγα καὶ ὠραῖον τὸδε ἔργον τῆς ἀνακινίσεως τοῦ Oriens christianus. Ἄλλως τε δὲ—καὶ διὰ τὴν νὰ κρυψώμεν τὴν ὑποψίαν;—τὸ ἔργον τοῦτο, ἀπαξ συντελεσθὲν ἐν χειρογράφῳ, εὐρήσει συνδρομητάς καὶ ἐκδότας, ἢ ὡσπερ πλείστα ἕτερα ἀρχιερεῖς ἀπὸ τοῦ συγγραφέως καὶ τὸν τελευταῖον ὅσον τῶν οικονομιῶν αὐτοῦ, ἀπὸ πρότερον καταναλώσει τὰ καλλίτερα ἔτη τῆς νεότητος, τῆς ἰσχύος, καὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ;

Ἴδού αἱ ἀπειθαρχητικαὶ σκέψεις, ὅρ' ὧν κατελήθημεν οὐχὶ ἀπαξ, ὁμολογοῦμεν τοῦτο ἀνεῖν συσταλῆς, ἀπὸ δύο ἐτῶν καὶ πλέον, ἀπ' ὅτου ἡ κολοσσαία κῆρυξ ἐπιγείνησι ὑπεδείχθη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐξόχου ἡμῶν διδασκάλου, τοῦ ἐπιφανοῦς ἀββᾶ L. Duchesne, μέλους τοῦ Πανακκαδημίου τῆς Γαλλίας καὶ καθηγητοῦ τῆς σχολῆς τῶν ἀνωτέρων σπουδῶν ἐν Παρισίοις.

Ἐνῶ διηνεκῶς ἐσκεπτόμεθα περὶ τοῦ ἔργου τοῦτου, ἀναμετροῦντες ἐπικνεϊλημμένως τὰς δυσχερεῖας αὐτοῦ καὶ ἀνεζητοῦμεν τὴν ἀπλοποίησιν τοῦ ἔργου, ἐπέλθεν ἡμῖν ἰδέα τις, ἧτις δυνατὸν ἴσως νὰ ᾖ φαντασιώδης! Ἄλλὰ πεποιθήμεθα ὅτι, μεθ' ὅλας τὰς ἐκ

σελ. 52—54 καὶ 59—62) λίαν ἐνδιαφερούσας βιβλιογραφικὰς πληροφορίας ἐπὶ τῶν ἤδη δημοσιευθέντων καταλόγων τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιερέων.

λόγων ἐθνικότητος ἢ καὶ ἀσχολιῶν ἀντιζηλίας, οὐχὶ ἀδύνατον νὰ εὐρεθῶσιν ἀρκετοὶ λόγιοι, ἄνδρες ἔργαζόμενοι, ἐξερευνηταὶ τῆς ἐπιστήμης, πάντες ἐμπνεόμενοι ἐξ ἰσῦς ὑπὸ τῆς ἀγάπης καὶ ἀρσιώσεως πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἀνεῖν φιλοκερδαίως, ὅπως ὑπὸ μίαν διεύθυνσιν καὶ ἐπὶ σχεδίου ἀπὸ κοινοῦ προδιαγεγραμμένου ἔργασθῶσι. Πρὸς τοῦτο δ' ἀνάγκη νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τοῖς μεγάλαις εὐρωπαϊκαῖς κέντροις λόγιοι ἀποστολὴν ἔχοντες τὴν ἀντιδίρησιν βιβλίων σπανίων καὶ βρυτιμῶν, τὴν ἐπίσκεψιν τῶν μουσείων καὶ τῶν δικτύων συλλογῶν, ἀπορατίζοντες νὰ μελετῶσι τὰ χειρόγραφα τῶν τι δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν βιβλιοθηκῶν, νὰ θηρεύωσι ὅλην ἐν τοῖς μάλλον ἀπροσπλάστοις ἀρχείοις ἀνάγκη ἐν Ἀνατολῇ ἀρχαιολόγων, οἵτινες δεῖον νὰ ἀνεζητήσωσιν ἐν τοῖς ἐρειπίοις, ταῖς ἐπιγραφαῖς, τοῖς μεταλλείοις, ταῖς τοιχογραφίαις, τοῖς μωσαϊκοῖς τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχιερέων, ἀπερ οὐδαμῶς μνημονεύονται περὶ τοῦ Le Quien· ἀνάγκη πεπειραμένων καὶ οὐχὶ γρηγορηστών παλαιογράφων, οἵτινες ν' ἀντιδίρησωσι τὰ πλοῦτα τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ τῶν ἀρχείων οὐ μόνον τῶν μονῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκκλησιῶν, σχολείων, συλλόγων καὶ τὰ περ' ἰδιώταις· τέλος ἀνάγκη λογίων, οἵτινες συλλέξαντες τὸ ὕλικόν νὰ κατατάξωσι καὶ συναρμόσωσιν αὐτὸ πρὸς συντάξιν τοῦ μεγάλου οἰκαδομημάτος, τοῦ ἀναπληρώσαντος τὸ Oriens christianus. Ἄλλὰ καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα τὸ ἔργον ἴσται τέλειον;—Καίτοι οὐδαμῶς βουλόμεθα ν' ἀποθαρρύνωμεν τοὺς ἄλλους, οὐδ' ἡμᾶς αὐτοὺς, δὲν διστάζομεν εἰλικρινῶς νὰ εἰπώμεν ὅτι ἴσται οὐχὶ πλείονον τέλειον ἢ ὅσον τὰ τοῦ κόσμου τοῦτου πράγματα.—Καταβλάσωμεν ἡμᾶς πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως τὸ ἔργον τοῦτο ζῆσθαι ὅσον ἔζησε τὸ βιβλίον τοῦ

Le Quien, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ· διότι μέγα ἰστί κατόρθωμα νὰ πρῶσχωμεν εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον βοήθημα, τὸ ὅποιον νὰ ἦ ἀπαραίτητον καὶ μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ.

Ἐν νῶ ἔχοντες τὰ περὶ ἀνακαινίσεως τοῦ Oriens christianus ταῦτα, ἀνέγνωμεν πρό τινος ἐν τῷ «Νεολόγῳ» τῆς 10/22 φεβρουαρίου 1890 ἀγγελίαν, δι' ἧς ἐδηλοῦτο ὅτι ὁ γερκὸς μητροπολίτης Ἀμασειᾶς κ. Ἀνθιμος Ἀλεξούδης προὔτιθετο νὰ δημοσιεύσῃ χρονολογικοὺς καταλόγους τῶν κατὰ καιροὺς ὑπὸ τὸν Οἰκουμεικὸν Θρόνον μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων, καὶ ἐπισκόπων ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρι σήμερον. Ἡ Α. Σ. ἔγραψεν, ὅτι πρὸς τοῦτο εἰργάσθη ἔτη πολλά, συλλέγων πᾶν ὅ,τι ἦν δυνατόν νὰ συλλέξῃ χάριν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, καὶ ἀναδιδῶν ὅσα εἶχεν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ συγγράμματα. Ἄλλ' ἐν αὐτοῖς, ὡς ἐφάνη κατόπιν ἐκ τῶν ἐκδοθέντων πάντα καταλόγων: Καισαρείας, Ἐφέσου, Ἡρακλείας, Κυζίκου, καὶ Νικομηδείας, δὲν ὑπῆρχον οὔτε τὸ Oriens christianus, οὔτε καλὴ τις ἐκδοσις τῶν συνοδικῶν πράξεων, οὔτε τὰ Acta sanctorum τῶν Βολλανδιστῶν, οὔτε οἱ βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, οὔτε τῶν ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων οἱ πλείστοι, οὔτε ἡ Bibliotheca Graeca τοῦ Φαβριχίου, οὔτε τὰ συγγράμματα τοῦ Assemani, τοῦ Mai, τοῦ Pitra, τοῦ Legrand, οὔτε καὶ οἱ Πατριαρχικοὶ Πίνακες τοῦ κ. Μανουὴλ Ι. Γεδεών, οὔτε αἱ τελευταῖαι παλαιογραφικαὶ ἐριυναὶ τοῦ κ. Παπαδοπούλου Κερκυραίου. Ὁ σεβαστὸς μητροπολίτης δὲν ἠδυνήθη νὰ συμβουλευθῇ, τὰς ἀθεντικὰς πηγὰς ὡς ἐκ τοῦ δυσσευρέτου τινῶν βιβλίων, τὰ δὲ βιβλία, ἀρ' ὧν ἤρξινθη τινὰς τῶν πληροφοριῶν αὐτοῦ, δὲν ἐπιβέβλουσιν ἡμῖν πίστιν εἰς τὴν ἀκρίθειαν καὶ τὴν

πιστὴν ἀντιγραφὴν τῶν πηγῶν αὐτῶν, οὔτε εἰς τὴν ἀθεντικὴν τῶν ἐκδόντων αὐτὰ.

Καὶ ἐν τούτοις παρὰ πάντα ταῦτα, τὸ δοκίμιον τοῦ μητροπολίτου Ἀμασειᾶς, καίτοι κατ' ἀνάγκην ἑλλιπίς ἐν τε ταῖς βιογραφικαῖς καὶ βιβλιογραφικαῖς πληροφορίαις περὶ τῶν διαφόρων ἀρχιερίων, ὧν ἀναγράφει τὰ ὀνόματα, ἐπίσης δὲ ἑλλιπίς καὶ ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀναγραφησομένων ἐν αὐτῷ θρόνων, διότι ὑπ' ὄψιν ἔχει τοὺς νῦν οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις, δύναται οὐχ ἥττον νὰ χρησιμεύσῃ πράγματι τοῖς ἀναδειζομένοις τὴν ἀνακαινίσειν τοῦ Oriens christianus, διότι πλὴν βιβλιογραφικῶν σημειώσεων παρέχει ὄντως προσθήκας καὶ διορθώσεις εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ Le Quien. Ἐν τούτοις, ἐπιτρέψτε μοι, κύριοι, νὰ θαυμάσω τὴν καρτερίαν τοῦ σεβαστοῦ μητροπολίτου Ἀμασειᾶς, ὅστις παρ' οὐδὲν θέμενος τὸ φοβερὸν ἰκαίνο succumbam oneri ἐτόλμησε νὰ ἀναλάβῃ μόνος ἔργον μακρότατον, ἔργον δυσχερίστατον, ἔργον μεγάλῃς ὑπομονῆς, ἔργον οὐχ ἑνὸς, ἀλλὰ πολλῶν.

Ἴδού ἐν ὀλίγαις λέξεσι, κύριοι, ὅ,τι εἶχον νὰ εἶπω ὑμῖν περὶ τῆς μεγάλῃς ἐργασίας, ἣν μέλλομεν ν' ἀναλάβωμεν. Ρητίον δὲ, ὅτι πρό τινων ἡμερῶν ἔλαβον περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐπιστολὴν τοῦ καθηγητοῦ μου κ. Duchesne, γράροντός μοι τὰδε: «Δὲν ἀπώλεσα τὴν ἐλπίδα, ὅπως δυνήθω νὰ μετέσχω τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ Oriens christianus, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἔργον δυσχερίστατον καὶ χρῆζον πολλῶν συνεργατῶν. Περὶ τούτου ὠμίλησα πρὸς πολλοὺς λογίους τῶν Παρισίων, οἵτινες ἔχουσι τὴν διάθεσιν νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν ἐπιχείρησιν ὅταν τὰ κατ' αὐτὴν καταρτισθῶσιν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος καλὸν ἔστιν ὅπως συλλέξητε βιβλιο-

γραφικὰς σημειώσεις, ἀναλογιζόμενοι ὅτι σχεδὸν οὐδὲν δυνάμεθα νῦν πράξωμεν ἐν Παρισίοις περὶ τῶν ἀπορώντων εἰς τὴν μετὰ τὸν 1' αἰῶνα περίοδον.

Οἱ ἐν ταῖς ἐπιγραφικαῖς λόγιοι καὶ διδάσκαλοι, οἱ τε λαϊκοὶ καὶ οἱ σεβ. κληρικοὶ, ὅσοι ἤθελον ἀσχοληθῆ εἰς τὴν συλλογὴν πληροφοριῶν περὶ τῶν κατὰ καιροῦς ἐν τινὶ ἐπιγραφικῷ ἀρχιερατικῶν, πρέπει ν' ἀντιγράψωσι 1] τοὺς ἐκασταχοῦ σωζομένους μητροπολιτικούς καὶ ἐπισκοπικούς κώδικας· 2] ἐπιγραφικὰ ἰδιωτικά, προικοσύμφωνα, συμβόλαια, διαθήκας κτλ. 3] εἰδήσεις χρονολογικὰς ἐπὶ τῶν πινακιδίων ἐντύπων ἢ χειρογράφων βιβλίων, ἐν αἷς πιθανόν νῦν περιέχονται καὶ βιογραφικαί, καλὸν δὲ νῦν συλλεγθῶσι καὶ αἱ ἐπὶ τούτῳ σωζόμεναι προφορικαὶ πληροφορίες καὶ παραδόσεις· 4] ἐπιτόμια ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν· 5] ἐπιγραφικὰ ἐπὶ κλῶν, εἰκόνων, ἀρχιερατικῶν θρόνων, ἢ ἐπὶ θυρῶν εὐαγγελιστικῶν κατὰσταμάτων, ἢ σχολείων, ἢ κρινῶν, ὑδραγωγείων κττ. 6] ἐκτυπώματα σφραγίδων, μετ' ἀκριβοστάτης ἀντιγραφῆς τοῦ ἐπὶ αὐτῶν ἔτους.

Τελευτῶν λαμβάνω τὸ θάρρος νῦν προτείνω ὑμῖν ὅπως ἡ ἡμετέρα Ἐταιρία ὀνομάσῃ εἰδικὴν ἐπιτροπὴν ἐκ μελῶν τοῦ τε Ἱστορικοῦ καὶ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος πρὸς ὅσον τῆς μελέτης τοῦ τρόπου, καθ' ὃν διοργανωθῆσονται τὰ τῆς ἐργασίας, πρὸς συντάξιν τῆς ἀπορρασιθείας ἐγκυκλίου διὰ τῆς ἐπιγραφικῆς, καὶ χάριν τῆς ἀλληλογραφίας, ἥτις συναρθρῆσεται μετὰ λόγιον τῆς τε Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἡμετέρου σκοποῦ. Εὐχομαι δ' ὅπως αὐτὸς ἐπιτευθῆ τὴν ταχίστην.

## ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ

Παρασυνάπτεται απόσπασμα τῆς ἐν ὑποσημειώσει 5—6 ἀναφερομένης διατριβῆς τοῦ κ. Μαρονήλ' Ἰω. Γεδεών, ἀναγράφον, κατὰ τὴν τάξιν τοῦ «Συνταγματίου» τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, τὰς ἐν διαφόροις ἐλλην. βιβλίοις ἐκδομένας ἀναγραφὰς ἀρχιερέων, πρὸς ὁδηγίαν τῶν φιλοστόρων. Ἐν τούτοις, ἡμεῖς εὐχόμεθα ὅπως ἀρξῶνται πάντες ἐξ ἐπαρχίης ἐργαζόμενοι, μηδαμῶς ὑπ' ὄψιν λαμβάνοντες τί ἐξεδόθη καὶ τί κεῖται ἀνέκδοτον. Πᾶσα ἢ πρὸς τοῦτο χρήσιμος ὕλη πρέπει τὰ συλλεγῆ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας, ὡς ὑποδεικνύεται ἐν σελίδι 10.

(Σημείωσις τοῦ Γραφείου)

## ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ

Ἡ συλλογὴ τῶν κατὰ τὸν ἡμέτερον αἰῶνα συγγραφεισῶν καὶ ἐκδοθεισῶν ἢ καὶ ἀνεκδότων ἔτι κειμένων μονογραφικῶν περὶ διαφόρων ἐπαρχιῶν ἢ πόλειων τῆς Ἀνατολῆς ἴσται πολλῶν ἔργων, ἐξ αὐτῶν δὲ θέλει συγκομισθῆ πολὺς πλοῦτος εἰδήσεων. Ἐπικίνου ἀξιοὶ εἰσὶν οἱ μέχρι τοῦ νῦν ἐκδόντες σειρὰς ἀρχιερέων χρονολογικὰς, ἢ ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκάστης παροικίας συστάσεως, ἢ ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ ἀκμασάντων αἰῶνι, καὶ ταῦτα κατὰ τὸ πλεῖστον μὴ μελετήσαντες τὰς αὐθεντικὰς πηγὰς. Οἱ ὁμογενεῖς οὗτοι δυστυχῶς εἰσὶν ὀλίγοι· χάρις εἰς αὐτοὺς ὅμως, ἔχομέν τινὰς σειρὰς μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων τῶν νῦν ὑπαγομένων ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου παροικιῶν, ὧν τὰς εἰς ἐμὲ γνωστὰς σημειῶ, δοθείσης νῦν ἡδίστης εὐκαιρίας.

Κατὰ τὴν ἐν τῷ Συνταγματίῳ τοῦ πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου σειρὰν τῶν ἀρχιερέων, ἔγραψαν χρονολογικοὺς καὶ βιογραφικοὺς, ἐν τινι μέτρῳ, καταλόγους οἱ ἑξῆς:

**Καισαρίας Καππαδοκίας:** ὁ διδάσκαλος Ἀναστάσιος Μ. Λεβίδης ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ἐκδοθέντι Α' τόμῳ τῆς Ἱστορίας τῆς Καππαδοκίας, τῷ περιέχοντι ἀτελεῖ ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Καππαδοκίας. Κατάλογος τῶν μητροπολιτῶν ἠδύνατο ἔνα συμπληρωθῆ καὶ διὰ συλλογῆς ἐπιγραφῶν τῶν ἐν τοῖς ναοῖς καὶ παρεκκλησίαις ἀναγεγραμμένων, καὶ διὰ συναθροίσεως καὶ διεισώσεως προφορικῶν πληροφοριῶν, ἀς ὁ ἐν τινι τόπῳ διδάσκων, καὶ πολυετίην μάλιστα, εἶδει καὶ ἦν εἰς θέσιν ἔνα συναθροίσῃ. Εἰς τὴν κατάρτισιν χρονολο-

γικού καταλόγου τῶν μητροπολιτῶν Κιαισαρείας ἴδει ἕνα ζητηθῆ ὁ παρὰ τῷ μακαρίτῃ Βασιλείῳ Πολύδῳ ἀποκείμενος χειρόγραφος τῶν μητροπολιτῶν τούτων κατάλογος, ὃν ἐγνώρισεν ἡμῖν ὁ κ. Μ. Παρνίκας, καὶ ἀφ' οὗ ἐξέδωκεν ἐν τῷ περὶ τῶν σχολείων κατῷ Σχεδίσματι αὐτοῦ (σελ. 118) βιογραφικὴν τινα σημείωσιν περὶ τοῦ Κιαισαρείας Γρηγορίου τοῦ Ἀθηναίου. Χρησιμώτατα ἦσαν ὡσαύτως τὰ «Ἀπομνημονεύματα» τοῦ ἀειδήμου μητροπολίτου Κιαισαρείας Παΐσιου, κατὰ πρὸς πρὸς πληροφορίας, ἀναφερομένης εἰς τὴν κοινωνικὴν, ἐκπαιδευτικὴν, καὶ θρησκευτικὴν κατάστασιν τῆς Καππαδοκίας, ὧν ἀντίγραφον εἶδον παρὰ τῷ κιδεσιμωτάτῳ οἰκονόμῳ καὶ προϊσταμένῳ τῆς ἱερατικῆς νοσοκομεικῆς Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς κ. Εὐγενίῳ Κιαισαρεί. Τὰ «Ἀπομνημονεύματα» ταῦτα, καθὼς γινώσκω, συνέταξε καθ' ὑπαγχορεύσιν τοῦ Παΐσιου Κιαισαρείας ὁ ἐλλόγιμος διδάσκαλος κ. Πρόδρομος Ζαχαριάδης. Λαμπρὸν ἀπομνημονεῖον ἔστι καὶ τὸ τοῦ ἀειδήμου ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ Ἰγνατίου, πολλὰ καὶ κατὰ τῆς κοινωνικῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καταστάσεως τῆς Ἀνατολῆς περιέχον, καὶ περὶ τῶν μητροπολιτῶν Κιαισαρείας.

**Ἐπίσπου:** Σημείωσις ἀτελής τῶν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας μητροπολιτῶν Ἐπίσπου ἐξεδόθη πρὸ δέκα καὶ ὀκτώ ἔτων ἐν τῇ «Πρόσῳ» τῆς Σμύρνης, ἀλλ' ἡ σημείωσις αὕτη δεῖται πολλῆς καὶ τῆς ἐπιχειρηστικῆς καὶ τῆς συμπληρώσεως.

**Ἡρακλείας:** Κατάλογον τῶν ἀπὸ τοῦ 1716 μητροπολιτῶν αὐτῆς, μετ' ἀναγραφῆς ἱστορικῆς καὶ βιογραφικῆς τῶν ἐπ' αὐτῶν ἀμνησθέντων ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν, οὗς αὐτοὶ προήγαγον, ὡς καὶ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκαστοῦ σχολείων καὶ διδασκάλων, ἤρξθη

μὲν ἐκδοθεὶς ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» ἀπὸ τοῦ Η' ἔτους. Ὀλίγας εἰδήσεις ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ χορηγοῦσιν ὁ Β' τόμος τῆς Ἐπιτομῆς τῆς ἡγεμονίας Σάμου, καὶ τὰ «Λερισκὰ» τοῦ ἀρτι τὸν βίον ἐν Καίρῳ μεταλλάξαντος πολυμαθοῦς ἱατροῦ Δ. Οἰκονομοπούλου, ἀσημάντους δ' ὅμως ἢ ὑπὸ τοῦ δικηγόρου κ. Ἐλευθ. Ταπεινοῦ ἐν τῇ «Ἀνατ. Ἀστίῳ» ἀπὸ μηνὸς ἀρχαίως ἐκδοθεῖσθαι «Ἐκδρομὴ ἀπὸ Ραιδεστού εἰς Μυριόφυτον», μεταγράφουσα κατὰ τὸ πλείστον τὰ ὅπως δὴ ποτε ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθ. Π. Κερκυραίου.

**Χ Κουζίκου:** Ψιλὴν ἀναγραφὴν τῶν μητροπολιτῶν Κουζίκου, δυστυχῶς ἄνευ χρονολογίας, ἐξέδωκεν ὁ σεβαστ. μητροπολίτης Κουζίκου κ. Νικόδημος ἐν προλεγόμενοις τῆς ἐκδοθείσης ὑπ' αὐτοῦ «Ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Λιμνικανοῦ» τῷ 1876. Ἐν τοῖς προλεγόμενοις τοῦ βιβλίου τούτου, καὶ τὸν Lequien εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ σεβαστὸς ἐκδότης καὶ τοὺς πατριαρχικοὺς κώδικας.

**Νικομηθείας, Νικαίας, Χαλεπηθόρος:** Κατὰ τὴν ἀναγραφὴν χρονολογικῆ τῶν ἀρχιερίων τῶν τριῶν τούτων τῆς Βιθυνίας ἐπαρχιῶν εὐρηται ἐν τοῖς τῶν Μ. Κλειωνόμου καὶ Χ. Παπαδοπούλου «Βιθυνικοῖς», ἧς πρὸς σύνταξιν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν οἱ ἐκδότης πηγαί: τὰ τε γραφόμενα τοῦ Lequien, καὶ τὰς ὧδε κακείσε ἐν διαφόροις δημοσίαις οἰκοδομήμασιν ἐν Βιθυνίᾳ εὐρισκομένης ἐπιγραφῆς, καὶ τῆς πληροφορικῆς ἐπαρχιακῶν τινῶν κωδίκων.

**Ἀδριανουπόλεως:** Εἰς σύνταξιν λαμπροῦ καὶ ἀξιολογωτάτου καταλόγου τῶν μητροπολιτῶν αὐτῆς ἀσχολεῖται ἀπὸ τινος ὁ φιλοπονώτατος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καθηγητῆς κ. Γ. Ι. Λαμπουσιᾶδης.

**Ἀμασσίας:** Τὴν σειράν τῶν μητροπολιτῶν αὐτῆς

εξέδωκεν ἐν τῷ «Νεολόγῳ» πρὸ τριετίας σχεδὸν ὁ μητροπολίτης Ἀμασειᾶς κ. Ἀνθίμος Ἀλεξούδης.

**Ἰωαννίνων:** Χρονολογικὴν ἀναγραφὴν τῶν ἀπὸ τοῦ 1383 μητροπολιτῶν Ἰωαννίνων εξέδωκεν ἐν τῷ Β' τόμῳ τῆς Χρονογραφίας τῆς Ἠπείρου ὁ μακαρίτης Παναγιώτης Ἀραβαντινός, ἔνθα καὶ τινὰς εἰδήσεις ἐν ἰδίῳι κεφαλαίοις ἀποσώζει περὶ τῆς ἠθικῆς, ἐκπαιδευτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως τῆς ἡπειρωτικῆς μητροπόλεως. Τῶν δ' ὑπ' αὐτὴν ἄλλοτε τελούντων ἐπισκόπων σερὰ τις αὐτόθι καταχωρίζεται, τῶν τῆς Βαλλῆς, κυρίως ἀπὸ τοῦ 1720, καὶ τῶν τῆς Παρραμυθίας, ἀπὸ τοῦ 1780.—Πρόσθεσις δ' ὅτι ἐν σελίδι 183 τοῦ περὶ τῆς ἐν Βενετίᾳ ὁμογενοῦς ὀρθοδόξου κοινότητος βιβλίου αὐτοῦ (οὗ μνησκὸν ὄρα κατωτέρω ἐν λξ. Φιλαδελφείας) ὁ πολυμαθέστατος Ἰω. Βαλούδης εξέδωκε μικροτάτην, ἀκριβῆ δ' ὅμως ὡς φρονῶ, ἀναγραφὴν τῶν ὀνομάτων μητροπολιτῶν τινῶν τῶν Ἰωαννίνων ἀπὸ τοῦ 1658—1702.

**Προύσης:** Δύο κατάλογοι τῶν μητροπολιτῶν τῆς πόλεως ταύτης ἐξεδόθησαν, ὁ μὲν ἐν τοῖς «Βιθυνικοῖς» τῷ 1867, ὁ δὲ ἐν τῇ «Προύσῃ» τοῦ κ. Βασιλείου Κάνδη, πληρύτερος ἐκείνου καὶ μετὰ σημειώσεων βιογραφικῶν ἐκτενῶς γραφομένων.—Ὡς οἱ συντάκται τῶν «Βιθυνικῶν», οὕτως ὁ γράψας τὴν «Προύσιν» ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὸ τοῦ Lequien ἔργον, ὡς καὶ τὰ Acta τῶν κκ. Miklosich καὶ Müller, καταρτίσας οὕτω τὸν κατάλογον αὐτοῦ βελτίονα τοῦ παρὰ τοῖς ἐκδόταις τῶν «Βιθυνικῶν».

**Βερροίας καὶ Ναούσης:** Ἀναγραφὴ φιλὴ τῶν μητροπολιτῶν αὐτῆς, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνας, ἐξεδόθη ἐν ἁ' Ἀνατολικῷ Ἀστέρι» κατὰ νοέμβριον τοῦ 1882, ἐπὶ τῇ βῆσει τοῦ μητροπολιτικοῦ

τῆς Βερροίας κώδικος, ἀναφέρονσα κατ' αὐτὸν καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀπὸ τοῦ 1607—1877 μητροπολιτῶν Βερροίας καὶ Ναούσης.

**Νικοπόλεως καὶ Πριβίτζης:** Τοὺς ἀπὸ τοῦ 357—911 μητροπολίτας Νικοπόλεως ἐσημείωσεν ὁ Παναγιώτης Ἀραβαντινός ἐν Β' τόμῳ τῆς «Χρονογραφίας τῆς Ἠπείρου», ἐν ᾧ καὶ σειρὰν τῶν ἀπὸ τοῦ 1229—1849 μητροπολιτῶν Ἄρτης, ἧς διάδοχος, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῷ Συνταγματικῷ τῶν μητροπολιτῶν ἐγένετο τῷ 1881 ἡ μητρόπολις Νικοπόλεως.

✓ **Προύσης,** εἰ βούλει, τὸ μικρὰς τινὸς σημασίας μετῆγον «Δοκίμιον Ἱστορικῆς περιλήψεως Ἄρτης καὶ Πριβίτζης», ὅπερ ἐν Ἀθήναις εξέδωκε τῷ 1884 ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἄρτης κ. Σαραρεῖμ.

**Πισιδείας:** Τῶν ἀπὸ τοῦ 1769 μέχρι σήμερον ποιμανόντων μνησκὸν εἶδεν ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 6 φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», ἣν ἐποίησατο φιλόπονος ὁμογενής. Ταύτης δὲ προέταξα ὅ,τι ἦν δυνατόν ἵνα γραφῆ προχειρῶς.

**Τραπεζοῦτος:** Πληροφορίαι πολλαὶ ἀτάκτως ἐγκτεσπαρμέναι εὗρηται ἐν τοῖς «Ποντικοῖς» καὶ ἐν τοῖς προλεγομένοις τῶν «Φυλάδων», συγγράμμασι τοῦ μακαρίτου Περικλίου Τριανταφυλλίδου.

**Φιλιππουπόλεως:** Ἀτακτὸς τις σημείωσις τῶν ἀπὸ τοῦ 1455—1850 μητροπολιτῶν εὗρηται ἐν τέλει τῆς ὑπὸ Γ. Τσουκαλά «Ἱστοριογραφικῆς Περιγραφῆς» τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἐν Βιέννῃ, 1851.

✕ **Σερρών:** Κατάλογον χρονολογικὸν τῶν ἀπὸ τοῦ 1604 μέχρι τοῦ 1877 μητροπολιτῶν εξέδωκεν ἐν τῷ «Ἡμερολογίῳ τῆς Ἀνατολῆς» τοῦ 1879 ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Νικομηδείας κ. Φιλόθεος Βρυέννιος.

✕ **Σμύρνης:** Δύναται τις εἰπεῖν ὅτι τῶν μητροπο-  
[Ἐπισκ. Κατάλογοι]

λιτών τῆς Σμύρνης ἡ χρονολογικὴ σειρά κατηρτίσθη λίαν ἐπαρκῶς, ἀφορμῆς δοθείσης ὑπὸ τῶν γραφομένων τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων ἐν τῇ περὶ Σμύρνης κृतουμένῃ διατριβῇ αὐτοῦ. Ἐκδοῦς κῦθις αὐτὴν τῷ 1870 ἐν τῷ Α' τόμῳ τῶν «Φιλολογικῶν Σωζομένων» ἐκείνου ὁ τοῦ Κωνσταντίνου πατρῶζων υἱὸς Σοφοκλῆς ἐξηκρίβωσε τὰς χρονολογίας τινῶν καὶ ἐπηύξησεν οὐσιωδῶς τὸν κατάλογον, βοηθεῖς τῶν πατριαρχικῶν κωδίκων, τῶν Acta τοῦ Miklosich καὶ Müller, καὶ τινῶν ἐκδόσεων, ἧς ἐμελέτησεν· οὕτω δ' ἔχομεν καὶ πληριστέρην πῶς τὴν χρονολογικὴν ἀναγραφὴν τῶν τῆς Σμύρνης μητροπολιτῶν ἀπὸ τοῦ Α' αἰῶνος μέχρι τοῦδε, ἦν ἄλλοι οὐ μετὰ δυσκολίας μέλλουσιν, ὅταν θελήσωσι, διορθῶσαι· διότι καὶ πολὺ ἐμύχθησεν ὁ ἀειμνήστος Σοφοκλῆς, καὶ πολλὰς αὐτῷ πείρασον ἐγὼ συμβολὰς· ἐνῷ δ' ἔτη ὀλόκληρα συνεπλήρου καὶ διόρθου ὁ ἀειμνήστος Σοφοκλῆς τὴν περὶ Σμύρνης διατριβὴν καὶ τὰ περὶ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς, ἀνέγραψε μὲν ἑτέρους τινὰς ἐν ὑποσημειώσει τῶν σελίδων 345—347, προσέθηκε δ' ἀπὸ σελ. 419—430 ἑτέρας εἰδήσεις, καὶ τινὰς παραλείψεις μάλιστα προέβηκε ἵνα γράψῃ ἐν ὑποσημειώσει τῆς σελίδος 19 τῶν προλεγομένων τοῦ Α' καὶ μόνου ἐκδοθέντος τόμου τῶν «Φιλολογικῶν Σωζομένων».

✓ *Μιτυλήνης*: Ἀναγραφὴν τῶν κατὰ τὸν ἡμέτερον αἰῶνα μητροπολιτῶν αὐτῆς γινώσκω τὴν ὑπὸ Σταυράκη Α. Ἀναγνώστου ἐν τῇ «Λεσβιάδι» ἐκδοσμένην· ἀλλ' ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ καὶ πολλὰ εἰσιν ἐγκατεσπαρμένα εἰδήσεις ἀναγόμενα εἰς τὴν χρονολογίαν καὶ τὸν βίον ἀρχαιότερων τινῶν μητροπολιτῶν Μιτυλήνης.

✓ *Ἀγκύρας καὶ Κατναίου*: Οὐδεὶς τῶν ἐκ τῆς πόλεως τούτης λογίων ἐξέδωκε τι μέχρι τοῦδε, ὃ δὲ

ὑπὸ Δανιήλογλου ἐκδοσμένος φύλακος βίος τοῦ Σεραφείμ μητροπολίτου Ἀγκύρας τοῦ πισσιδαίου οὐδὲ περὶ τοῦ ἀνδρός τούτου λέγει γενναῖόν τι.

✓ *Φιλadelphίας*: Περὶ τῶν προϊστειμένων τῆς ἐν Βενετίᾳ ὀρθοδόξου ὁμογενεῦς ἀποικίας, τῶν ἀπὸ τοῦ 1575 φερόντων τὸν τίτλον μητροπολίτου Φιλadelphίας τῆς ἐν Λυδίᾳ καὶ ἐξάρχου πατριαρχικοῦ, ὧν πρῶτος ἐγένετο ὁ διάσημος ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ Γαβριὴλ Σεβῆρος, μέχρι τοῦ τελευταίου ἐψηφισμένου (1795) Γερσίμου Ζυγούρα, ἐγράψεν ἐκτενῶς ὁ ἀειμνήστος Ἰωάννης Βελοῦδης ἐν τῷ σπουδαιοτάτῳ αὐτοῦ συγγράμματι «Ἑλλήνων ὀρθοδόξων Ἀποικία ἐν Βενετίᾳ· 1872».

✓ *Μεθώνης*: Τινῶν ἐκ τῶν κατὰ τὸν 18 αἰῶνα μητροπολιτῶν τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἐμνήσθη ὁ φίλος Ἐλευθ. Ταπεινός ἐν τῷ Γ' «Ἐκκλησι. Ἀληθείας», ἦτοι τῷ 1883, οὐδὲν μὲν νέον γράψας, ἀναγγείλας δὲ προσεχῆ τὴν ἐκδοσιν ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς πόλεως ταύτης, ἣν οὕτω ἐξέδωκε.

✓ *Μεθώνης*: Ἐν τῇ «Λεσβιάδι» τοῦ Σταυράκη Α. Ἀναγνώστου εὑρεται ἀναγραφὴ τῶν κατὰ τὸν ἡμέτερον αἰῶνα μητροπολιτῶν Μεθώνης.

✓ *Σάμου καὶ Ἰκαρίας*: Πληροφορίαι τινὲς περὶ τῶν μητροπολιτῶν Σάμου ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 127 αἰῶνος μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος ἀναγινώσκονται ἐν τῇ τοῦ Ἐμμ. Κρητικίδου «Πραγματικῇ περὶ τῆς ἱερμῶσεως καὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῆς Σάμου». Μετὰ πόθου δ' ἀπλείτου προσδοκῶμεν τὴν ἐκδοσιν τῶν «Σαμιακῶν», τετρατόμου συγγράμματός τοῦ φιλότου Ἐπαρχ. Σταματιάδου, κύριος ἀναμνησθέντος κατηρμένου διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τῆς νήσου ταύτης καὶ τῶν πέριξ, ὅπως ἔχομεν ἐν αὐτῷ κατάλογον ἀκριβῆ κατὰ τὸ ἐνόν τῶν τῆς Σάμου μητροπολιτῶν.

✕ *Βιζύης και Μηθείας*: Αφορμήν λαμβάνων ἐκ μικρᾶς σημειώσεως μεταγραφείσσης ἐκ κώδικος τῆς ἐν Βιζύῃ μητροπόλεως καὶ ἐκδοθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Ἰωάννου Α. Κηπουρίδου ἐν τόμῳ Γ' τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας», ἐξίδωκε πληριστέρην πῶς σειρὰν τῶν μετὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα μητροπολιτῶν αὐτῆς ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ καὶ ὑπὸ τὴν σημείωσιν ἐκείνην.

✕ *Μαρωσίας*: Βραχυτάτη σημείωσις ἀναξία λόγου τῶν ἀπὸ τοῦ 1789—1865 μητροπολιτῶν αὐτῆς ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Μ. Μελιρρῦτου ἐν «Περιγραφῇ ἱστορικῇ καὶ γεωγραφικῇ Μαρωνείας».

✕ *Γάρου και Χώρας*: Ὀλίγας σημειώσεις περὶ τῶν τελευταίων αὐτῆς μητροπολιτῶν ἐκδίδωσι νῦν ἐν ἡ ἐμνήσθη ἄνω «Ἐκδρομῇ» ὁ κ. Ἐλευθ. Ταπεινός.

✕ *Χίου*: Περὶ τῶν μητροπολιτῶν τῆς νήσου ταύτης ἀρκούμεθα τό γε νῦν εἰς ὅσα γράφει ὁ μακαρίτης Βλαστός ἐν τοῖς «Χιακοῖς» αὐτοῦ, ὧν τὰς πληροφορίας δύναται ἔτι συμπληρώσῃ ἡ ὕλη, ἡ ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ λογίου καὶ σεβαστοῦ ἐπισκόπου Μυριοφύτου κ. Γρηγορίου Φωτεινοῦ εἰς τὰ «Νεαμονήσια» αὐτοῦ.

✕ *Λήμου*: Βραχίαν τινα σημείωσιν ἀναγομένην εἰς τοὺς μικρὸν πρὸ τοῦ ἐπιφανοῦς μητροπολίτου Λήμου Ἰωαννικίου ζήσαντας ἀρχιερεῖς τῆς νήσου ταύτης, καὶ μάλιστα τοὺς ἀπὸ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β' καὶ κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΗ', ἐξίδωκεν ὁ τὰ παρόντα γράφων ἐν Η' τόμῳ τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας», τὸν βίον ἐκτιθέμενος τοῦ Ἰωαννικίου τούτου.

✕ *Ἰμβρου*: Κατάλογον καλὸν τῶν μητροπολιτῶν αὐτῆς ἔγραψεν ὁ ἀείμνηστος τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων διορθωτῆς Βερβολομακίος Κουτλουμουσιανός ὁ Ἰμβριος ἐν ᾧ πρὸ τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἐτῶν ἐξέ-

δωκεν αἰστορικῶ ὑπομνήματι περὶ τῆς νήσου Ἰμβρου· ὁ κατάλογος οὗτος περιέχων καὶ τινὰς βιογραφικὰς περὶ τῶν μητροπολιτῶν Ἰμβρου πληροφορίας ἀρχαίται ἀπὸ τοῦ 1580 καὶ λήγει τῷ 1839.

✕ *Βελεγράδων*: Ἀναγραφὴν τῶν μητροπολιτῶν τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀξίαν λόγου ἐξίδωκεν ὁ τότε μὲν μητροπολίτης Βελεγράδων, νῦν δὲ Ἀμασειᾶς σεβ. κ. Ἀνθιμος, ἐν «Συντόμῳ ἱστορικῇ περιγραφῇ τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως (ταύτης) καὶ τῆς ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς δικαιοδοσίαν ὑπαγομένης χώρας».

✕ *Πριεσπῶν και Λευκιδῶν*: Κατάλογους τῶν ἀρχιεπισκοπῶν Ἀγριδῶν καὶ Πριεσπῶν ἐξίδωκεν: ἐκτενῆ μὲν ὁ πολυμαθὴς καθηγητῆς καὶ γεωγράφος Μαργαρίτης Δήμιτσας ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ «Τὰ περὶ τῆς αὐτοκεφάλου ἀρχιεπισκοπῆς Ἀγριδῶν» (Ἀθήναι, 1859), σύντομον δὲ ὁ σεβ. μητροπολίτης Ἀμασειᾶς κ. Ἀνθιμος ἐν Θ' τόμῳ «Ἐκκληστ. Ἀληθείας» ὁ βιογραφικὸς τοῦ κ. Δήμιτσας κατάλογος ἀνατρέχει μέχρι τοῦ 550, ἀλλὰ φαίνεται γινόμενος (διὰ λόγον ἄγνωστον ἐμοί) κατὰ συμπάθειαν.

✕ *Κασσανδρείας*: Μνεῖα ψιλὴ τῶν ἀπὸ τοῦ 1820 μητροπολιτῶν αὐτῆς εὑρεται ἐν τῇ ὑπὸ Ν. Β. Χρυσάνθου «Περιγραφῇ τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου», ἣν ὁ γράψας ἐπιγράφει αὐτοσχέδιον. Δυστυχῶς πολλὰ λέγονται ἐν αὐτῇ μόνον περὶ τοῦ πρὸ εἰκοσιπενταετίας μητροπολίτου Κασσανδρείας Χρυσάνθου τοῦ κτιστέως, καὶ νομίζει τις ὅτι τὸ βιβλίον ἐξεδόθη πρὸς ἱππαινον αὐτοῦ μόνου τοῦ μητροπολίτου, παυθέντος ὡς γνωστόν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῷ 1868.

✕ *Προικορήσου*: Σημείωσιν ἀπλήν τῶν ὀνομάτων τῶν ἀπὸ τοῦ 1590—1660 μητροπολιτῶν τῆς ἐπαρχίας ταύτης βλέπει ὁ ἀναγνώστης τῆς «Ἐκκληστ. Ἀ-

ληθείας» ἐν τῷ Δ' αὐτῆς τόμῳ, λόγου γινομένου ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ λογίου ἀρχιεπισκόπου Προικονήσου Ἀρσενίου. Εἰδήσεις δ' ὀλίγας περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν αὐτῇ περιέχει ὁ βίος τοῦ ἁγίου Τιμοθέου, ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς ἀκμάσαντος ἐπὶ τοῦ Μ. Ἰουστινιανοῦ.

*Δρυϊνουπόλεως:* Ἐν «Χρονογραφίᾳ Ἡπειροῦ», τόμῳ Β' αὐτῆς, ὁ Παναγιώτης Ἀραβαντινὸς ἐξέδωκε σημείωσιν χρονολογικὴν τῶν ἐπισκόπων Δρυϊνουπόλεως ἀπὸ τοῦ 1449—1848, οὐχὶ ἐν τάξει. Αὐτόθι κεῖται καὶ τὴς σημείωσις τῶν ἀπὸ τοῦ 1812—1830 ἐπισκόπων Δελβίνου καὶ Χαιμάρας, τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης συγχωνευθείσης εἰς τὴν μητροπόλιν Δρυϊνουπόλεως. — Ὅταν δὲ συνταχθῆ κατὰ λόγον τῶν ἀρχιερίων, τῶν προστάκτων κατὰ καιροὺς ἐπισκοπῶν καὶ μητροπόλεων τῆς Ἡπειροῦ, πρέπει ἵνα λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὁ συντάξων αὐτὸν καὶ τὸ τοῦ ἱατροῦ Ἰωάννου Λαμπρίδου δέτομον, ἂν μὴ ἀπχτώμαι, πόνημα «Περὶ τῶν ἐν Ἡπειρῷ ἀγαθοεργημάτων», ὅπερ νομίζω δυνάμενον ἵνα φανῇ ἡμῖν ἀγωγὸν εἰς συμπλήρωσιν ἢ ἀκρίβωσιν χρονολογιῶν τινῶν, ἧς ἴσως οἱ πατριαρχικοὶ κώδικες καὶ ὁ Lequien ἠγνόησαν ἢ παρέδραμον.

*Λέρου καὶ Καλύμνου:* Σειρὰς τέσσαρας τῶν τῶς μὲν ἐπισκόπων, νῦν δὲ μητροπολιτῶν τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἔγραψαν τρεῖς: δύο μὲν ὁ τῆς ὀλίγης ταύτης χαράκτων γραμμῶν ἐν τῷ Δ' τόμῳ τῆς «Ἐκκλησι. Ἀληθείας» ὡς καὶ ἐν τῷ Θ', ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἡ μητρόπολις Λέρου καὶ Καλύμνου», βραχέϊαν δὲ ὁ πολυμαθὴς ἐπιμελητὴς τῶν χειρογράφων τῆς Ἀθήνης Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης Ἰω. Σακελίωv ἐν ὑποσημειώσει τινὶ τῆς β' ἐκδόσεως τῆς «Ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Χριστοδοῦλου τοῦ ἐν Πάτρῳ», καὶ πῶς ἔατεν ἄλλ' οὐ

γενναῖόν τι γρῆμα ὁ μοκαρίτης ἱατρός Δ. Οἰκονομόπουλος ἐν τοῖς «Λιρικαῖς» αὐτοῦ.

Χ *Κολωνίας,* πρῶτην δὲ *Νικοπόλεως* τῆς ἐν Πόντῳ: Ἀναγραφὴν τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς ἄξιαν λόγου ἐξέδωκεν ὁ περὶ τὴν βυζαντινὴν τοπογραφίαν ἠδέως ἐνδιαιτρίβων Ξενοφῶν Σιδερόπουλος ἐν «Παρχητύματι τοῦ ΙΖ' τόμου» τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ἐνταῦθα ἑλλην. φιλολογικοῦ Συλλόγου, λαβὼν ὑπ' ὄψιν κυρίως καὶ πρῶτιστα τὸν Lequien.

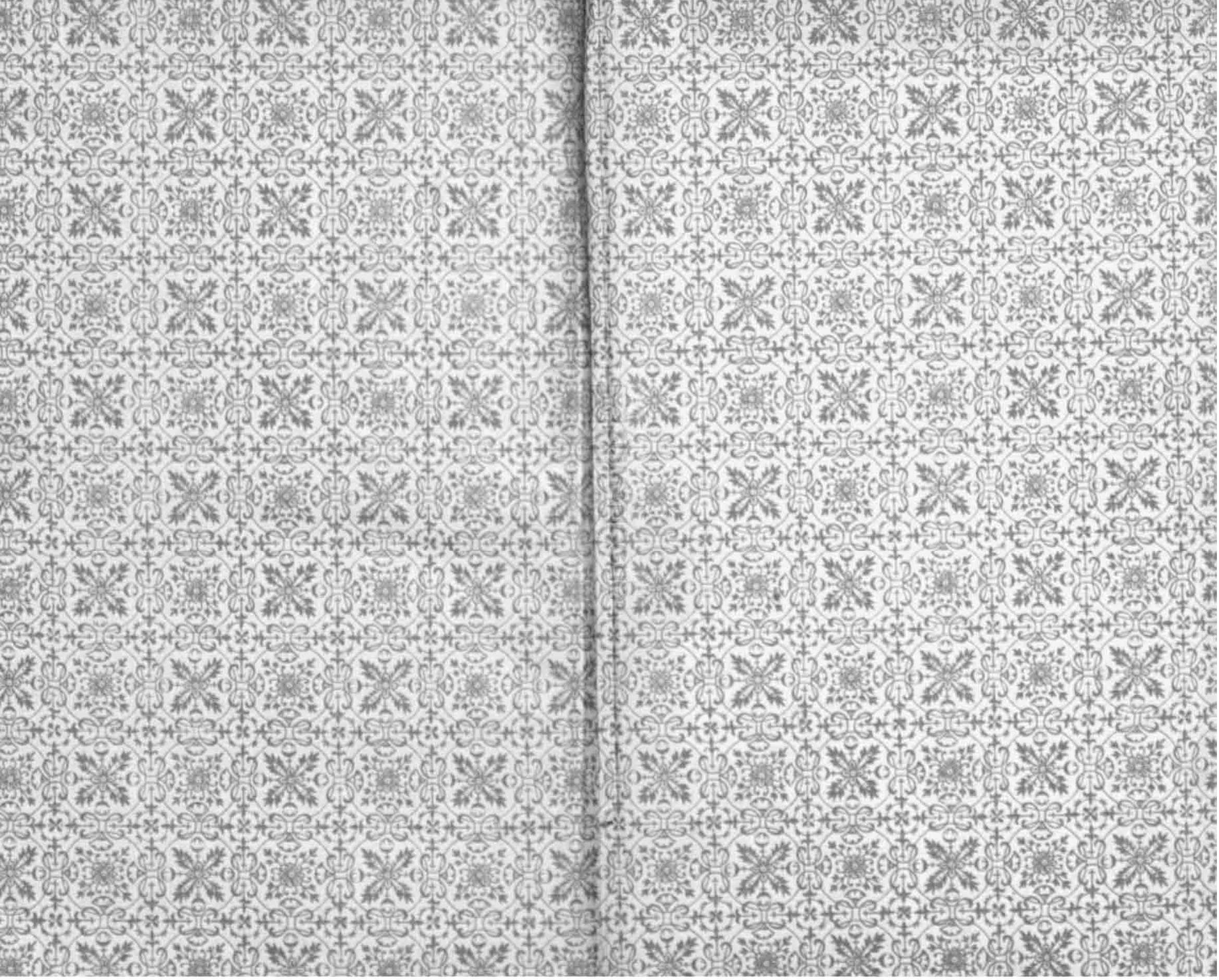
Υ *Ελευθερουπόλεως:* Σειρὰ τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν ἐπισκόπων αὐτῆς ἐξεδόθη ἐν τινὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐφημερίδων, ἀφ' ἧς μετατυπώθη πρὸ τριετίας ἐν τῷ «Ἀνατολικῷ Ἀστέρῳ».

Ὅταν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πολλοὶ συνελθόντες ἐπιχειρήσωσιν ἔργῳ τοσοῦτον γενναῖον, ἢτοι ἀναγραφῇ τῶν ἀρχιερίων ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἕως σήμερον, τιμήσουσι τὸν τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν αὐτῷ παρεξόμενον, τότε πᾶσα αὐτὴ ἡ ὕλη καὶ αἱ ἐπ' αὐτῆς συμπληρώσεις χρησιμοποιοηθήσονται καταλλήλως εἰς συγγραφὴν νέας «Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς». Ὅπως τὸ ἰγχείρημα μὴ φανῇ ἐμπνέον ἡμῖν ἀποκαρτέρησιν, ἀνάγκη ἵνα ἀρξώμεθα πρῶτον ἀπὸ τῶν ἀρχιερίων, ὅσοι προέστησαν ἐπαρχιῶν, ὑπαγομένων νῦν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἀναβάλλοντες εἰς ἄλλους καιροὺς, ἢ συνιστῶντες ἄλλοις λογίοις, τοῖς καιρὸν ἔχουσι, τὴν τῆς ὕλης ἐπέκτασιν διὰ τῆς συντάξεως καταλόγου πάντων τῶν ἀρχιερίων τῶν τῆς Ἀνατολῆς αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ὁ ἀναγινώσκων τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου βλέπει ὅτι σκοπὸν πρῶτιστον τῆς συγγραφῆς εἶθετο ὁ ἱερός ἱστοριογράφος «τῆς τῶν

Ιερῶν ἀποστόλων διαδοχῆς, σὺν καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ Σω-  
τῆρος ἡμῶν καὶ εἰς ἡμᾶς διηγουμένοις χρόνις, ὅσα  
τε καὶ πηλίκᾳ πραγματευθῆναι κατὰ τὴν ἐκκλησια-  
στικὴν ἱστορίαν λέγεται, καὶ ὅσοι ταύτης διαπραπῶς  
ἐν ταῖς μάλιστα ἐπισημοτάταις παροιαιαῖς ἠγάσαντό  
τε καὶ προέστησαν». Ποθητὸν δ' ἤθελεν εἶναι εἴπερ  
ἐγράφοντο ἱκτενεῖς ἐπισκοπικοὶ κατὰλογοι, οὐ μόνον  
πρὸς διόρθωσιν χρονολογιῶν ἱσραημίων, ἀλλὰ καὶ  
πρὸς ἀκρίθωσιν βιογραφιῶν, ἐξετίθεντο δὲ καὶ τὰ κατὰ  
τὴν ἀρχιερατείαν ἑκάστου γινόμενα ἐν ταῖς ἐπισκοπαῖς  
ὡς καὶ ἐν ταῖς μητροπόλεσιν. Οὕτω δὲ τῆς ἐπιχειρή-  
σεως ταύτης ὠρελίμου γενησομένης εἰς πάντας τοὺς  
ἐρευνησοντας τὴν τε καθόλου ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν  
ἱστορίαν, καὶ τὴν κατὰ καιροῦς κοινωνικὴν, ἠθικὴν,  
καὶ διανοητικὴν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς ἀνάπτυξιν,  
συνήθως δὲ καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς θεολογικῆς φιλολο-  
γίας, ἢ ἔκθεσις τῆς βιογραφίας ἑκάστου ἀρχιερέως ἀ-  
παιτεῖται, γινομένη βεβαίως μετὰ προσοχῆς, καὶ κρί-  
σεως, καὶ ἰμδριθείας, καὶ μελέτης πολλῆς, γραφομέ-  
νων ἀληθειῶν, καὶ ἐν μέτρῳ λόγου μὴ ἐνοχλοῦντι.  
Καὶ τότε τὸ ἔργον ἴσται ἀληθῶς ἀντάξιον τοῦ μεγα-  
λείου τῆς παρελθούσης ἡμῶν ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς  
τοῦ γένους ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ μνημεῖον ὑπό γενεᾶς εὖ-  
γνωμονούσης εἰς τοὺς ἀειμνήστους ἑκαίνους ἀνδρᾶς ἀνε-  
γειρούμενον, ἀ.λ.ὶ.αὶ καὶ λαμπρὸν κτῆμα ἐς αἰ., ἀπα-  
ραίτητον εἰς πᾶσαν βιβλιοθήκην.

ΤΕΛΟΣ.

32285



SIYANGCUI